

Årsmelding for 1981

Av direktør Ole Lie

OVERSIKT

Året 1981 var selskapets 79. arbeidsår. Relativt stor aktivitet er karakteristisk også for dette arbeidsåret. Selskapets bistand etterspørres i økende grad. Det var ikke mulig å rekke alle oppgavene. Noen rekvisisjoner måtte derfor utstå til 1982.

Det er særlig undersøkelser av dyrkingsfelter, planlegging av grøfting og andre dyrkingstiltak som tar mest tid. Det er stor interesse hos mange jordbrukere for å øke produksjonsgrunnlaget på brukene ved nydyrking. Det blir stadig tatt i bruk jord som er mindre gunstig som dyrkingsjord, f.eks. myrer med tett torv og ujevn dybde eller mineraljord med mye stein og blokk. Grundige undersøkelser og planlegging er derfor viktig. På dype myrer med ujevne grunnforhold er planleggingen av grøftingen avgjørende for resultatet. Vurderingen av stein- og blokkmengdene er omtrent alltid et stort problem ved dyrking av morenejord.

Det viser seg å være et utstrakt behov for selskapets bistand når det gjelder undersøkelser og planlegging særlig av store og vanskelige nydyrkingsfelter. I 1981 har selskapet også hatt flere større undersøkelser i forbindelse med vassdragsregulering og utbygging av kraftanlegg.

Torvindustrien i Norge har vært og er fortsatt inne i en sterk mekaniseringsfase. Mangel på arbeidskraft har forsterket behovet for å mekanisere produksjonen. De siste par år er det kommet til nye produksjonsretninger. Den tradisjonelle stikkingen for hånd eller maskin, med etterfølgende tørking på hesjer eller i krakker

og kuver, alternativt i småhus, erstattes av nye metoder. Vi kan nevne mekanisk avvanning med termisk ettertørring. Vakuumhøsting av løsharvet torv på myroverflaten er en annen metode. Etter at det øverste laget er tilstrekkelig tørt samles det opp med store vakuumhøstere.

Selskapet har også i 1981 foretatt undersøkelser, planlegging og veiledning når det gjelder torvproduksjon. Det er dessuten arbeidet med forskjellige oppgaver vedrørende utnyttelse av arealene og råstoffressursene av torv.

Det har også i 1981 vært signaler om at nye arbeidsoppgaver vil melde seg. Mange henvendelser om undersøkelser og planlegging vedrørende nydyrking og vannkraftutbygging er innkommet. Landbruksdepartementet har i arbeidet med vannbruksplanleggingen forutsatt at Jord- og Myrselskapet skal medvirke med undersøkelser og registreringer for å klarlegge ressursene av vann og behovet for vann til landbruksformål.

Vi kan derfor med sikkerhet fastslå at selskapet vil få mer enn nok å gjøre i tiden som kommer. Det viser seg å være en plass å fylle innen den samlede fagteneste og veiledningsvirksomhet for landbruket i vårt land.

Vi har tidligere pekt på at det er mest rasjonelt at en institusjon som Jord- og Myrselskapet, står for supplementeringen som viser seg nødvendig når det gjelder forskjellige fagområder. Selskapet kan gjøre nødvendig innsats der behovet er størst til enhver tid. Dette veksler fra distrikt til distrikt og fra år til år.

Slik som Jord- og Myrselskapet nå er rustet med distriktskontorer vil denne oppgave kunne løses uten store ekstra reiseutgifter.

Selskapet kan også bygges ut til å ta

seg av nye oppgaver når dette måtte vise seg å bli aktuelt.

I det følgende er det gitt en oversikt over selskapet og virksomheten i meldingsåret.

Selskapets organer

Beskytter:

H. M. Kong Olav V er Det norske jord- og myrselskaps høye beskytter.

Medlemmer

Ved årsskiftet 1981/82 hadde selskapet i alt 1679 medlemmer. Det er i året tegnet 61 nye medlemmer, mens 132 er utmeldt eller strøket av medlemslisten pga. dødsfall eller manglende betaling.

Medlemmene fordeler seg slik på de forskjellige kategorier:

6 æresmedlemmer, 3 korresponderende, 493 livsvarige, 494 årsbetalende, 53 indirekte gjennom andre organisasjoner, 393 landbruksnemnder/landbrukskontorer, 222 primærkommuner og 15 fylkeskommuner. Kommuner og fylkeskommuner, som gir tilskott til selskapet blir også notert som medlemmer.

Det har vært nedgang i medlemsstoken på i alt 71. Dette har nok delvis sammenheng med forhøyelsen av medlemskontingenten til kr. 50,- pr. år, som ble vedtatt av representantskapet i 1980 med virkning fra og med 1981. Omorganiseringen av de tidligere jordstyrekontorene førte også til en del reduksjon i medlemstallet.

Selskapets tidsskrift *Jord og Myr* sendes gratis til alle medlemmene og til en del bytteforbindelser.

Styret

I 1981 har styret hatt denne sammensetning:

Formann: Fylkesmann Thorstein Treholt, Brandbu

Nestformann: Gårdbruker Jan E. Mellbye, Nes på Hedmark

Styremedlemmer:

Gårdbruker Carsten Bruun, Sem

Jorddirektør Ottar Fjærvoll, Melsomvik

Stortingsrepresentant Jens P. Flå,

Stamnan

Direktør Alf Ording, Nittedal

Professor Asbjørn Sorteberg, Noresund

Vararepresentanter: Professor dr. J. Låg, Ås-NLH

Skogeier Ove Munthe-Kaas, Hov i Land

Forsker Hans Aamodt, Ås-NLH

Direktør Torvald Vaage, Kolbotn

Styret har i 1981 holdt 7 møter og behandlet 81 saker. Styret har dessuten foretatt 4 dagers befaring i Finnmark for gjennomgåelse av dyrkingsprosjektet i Kautokeino, som selskapet nå har avsluttet, og vurdering av nye prosjekter som Fylkeslandbrukskontoret i Finnmark har anmodet selskapet om å ta seg av. Dette gjelder først og fremst bureising i Luftjokkdalen, Tana kommune og nydyrking på flere utbyggningsbruk i Vadsø kommune.

Det har i året vært flere viktige saker av prinsipiell karakter som styret har hatt til avgjørelse.

Representantskapet

Sammensetningen av representantskapet har etter valget i januar/februar 1981 vært slik:

Valgt for 1980/81:

Gårdbruker Alf Skomsøy, Smøla
Gårdbruker Lars Lie, Levanger
Bonde Eiolf Bentzen, Trysil
Gårdbruker Fridtjof Dahl, Fauske
Gårdbruker Jarl Vågen, Verran
Gårdbruker Alfred Holmen, Smøla
Gårdbruker Gunnar Hesbøl, Kongs-
vinger

Valgt for 1981/82:

Gårdbruker Nils Berg, Melhus
Gårdbruker Halfdan Voldbakken, Rol-
lag
Herredsagronom Jon Foldøy, Suldal
Skogreisingsleder Peder Gabrielsen,
Ibestad
Gårdbruker Frank Sunde, Ø. Toten
Fylkesagronom Alfred Malm, Gjøvik
Fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr,
Molde

Vararepresentantene velges hvert år.

For 1981 ble følgende valgt:
Gårdbruker Ola Røssum, Nord-Fron
Statskonsulent Ole Jerven, Ås
Skogtekniker Ole J. Skattum, Aurskog-
Høland
Fylkeslandbrukssjef Oskar Øksnes,
Steinkjer
Fylkeslandbrukssjef Leif Steine, Førde
Rektor Gunnar Dahl, Sortland
Gårdbruker Erland Asdahl, Nes på Ro-
merike
Herredsagronom Solfrid Nesteby Steen,
Os i Østerdal
Fylkeslandbrukssjef Arne Eskilt, Aren-
dal
Statskonsulent Bjarne Frøystad, Sta-
vanger
Byråsjef Olav Hope, Bærum
Fylkeslandbrukssjef Hallvard Eika, Bø i
Telemark
Herredsagronom Lars Weum, Tokke
Herredsagronom Eli Bjørklid, Ringerike

Styrets medlemmer og varamedlem-
mer er henholdsvis representanter og va-
rarepresentanter til representantskapet.

Valgt av Trøndelag Myrselskap:

Representanter:

Bonde Inge Krogstad, Melhus
Bonde Eivind Nygård, Midtre Gauldal

Vararepresentanter:

Disponent Arne Grønning, Steinkjer

Årets representantskapsmøte ble holdt
på Grønolen Fjellgard, Beito den 7. au-
gust 1981. Representantskapets ordfører,
fylkeslandsbrukssjef Johan Lyche, Sarps-
borg hadde frasagt seg gjenvalg. Til ny
ordfører ble valgt tidligere varaordfører,
fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr, Molde.
Bonde Eiolf Bentzen, Trysil ble valgt som
varaordfører.

I forbindelse med representantskaps-
møte ble det arrangert to dagers utferd
gjennom en del av Oppland fylkes «fjell-
verden». Programmet for utferden var
nydyrking og förproduksjon i fjellområ-
dene. Godt vær, dyktig guiding av styrets
formann, fylkesmannen i Oppland,
Thorstein Treholt og interessante oriente-
ringer på de forskjellige steder gjorde at
turen ble vellykket også faglig sett.

Valgkomiteen

Til å fremme forslag for valg til repre-
sentantskap og styre m.v. har represen-
tantskapet oppnevnt en valgkomité. Med-
lemmer av valgkomiteen har vært over-
ingeniør Albert Swift, Åsgårdstrand, di-
rektør Aksel Tveitnes, Asker og gårdbru-
ker Gunnar Hesbøl, Kongsvinger.

Funksjonærer

Ved årsskiftet 1981/82 var funksjo-
nærstaben som nedenfor nevnt:

Administrasjonen, hovedkontoret:

Direktør, sivilagronom Ole Lie (ans.
1947), kontorsjef, sivilagronom Einar
Wold (ans. 1956), kontorfullmektig Ellen
Johanne Grandum (ans. 1978), kontor-
fullmektig Jorun Bøhler (ans. 1979), kon-
torfullmektig Solveig Reinseth (ans. 1979)
og kontorfullmektig Gunvor Egeberg
(ans. 1980).

Konsulenter ved hovedkontoret og distriktskontorene:

Hovedkontoret, Hellerud i Skedsmo:

Sivilagronom Anton Tøsti (ans. 1974), sivilagronom Steinar Smith (ans. 1976), sivilagronom Arne Bardalen (ans. 1978), sivilagronom Rolf Herud (ans. 1980), sivilagronom Øystein Lid Larsen (midlertidig ans. 1980) og naturforvalter Anne Britt Leifseth (midlertidig ans. i 1981).

Tre av konsulentene har hatt permisjon i deler av året.

Distriktskontoret i Fauske:

Sivilagronom Per Hornburg (ans. 1947, fungert på pensjonistvilkår), sivilagronom Erling Kjosås (ans. 1980).

Distriktskontoret i Steinkjer og Sparbu:

Sivilagronom Lorentz Kvaal (ans. 1952). Sivilagronom Inge Olav Nøvik (ans. 1981).

Distriktskontoret i Molde:

Sivilagronom Anders Hovde (ans. 1974), sivilagronom Rolv Urkedal (ans. 1978, sluttet i juli måned), sivilagronom Ottar Longva (ans. 1981).

Distriktskontoret i Trysil:

Agrotekniker Helge Gjelsvik Stordal (ans. 1979).

Arbeidsformenn og faste maskinkjørere:

Reidar Skarseth, Bud (ans. 1964) og Kåre Kjølstad, Nybergsund (ans. 1965). Sistnevnte har dessverre vært syk hele året 1981.

I tillegg til de funksjonærer som er fast eller midlertidig ansatt, har vi gjennom året hatt kortere engasjementer av konsulent Osc. Hovde, sivilagronom Solveig Haugan Jonsen og sivilagronom Tore Gilhuus.

Revisjon:

Selskapets revisor er A/S Revision. Statsautorisert revisor T. Walseng har utført revisjonsarbeidet.

Opplysningsvirksomheten

Tidsskriftet

Tidsskriftet Jord og Myr som selskapet utgir, har også i 1981 kommet ut med 6 hefter. Det er trykt en rekke fagartikler og opplysninger om selskapet med tanke på medlemmene og andre interesserte.

Følgende fagartikler er utgitt som særtrykk for bruk i opplysningsvirksomheten. Vi nevner særtrykkene i kronologisk orden:

Drenering av brenntorvmyr av konsulent Anders Hovde

Vurdering av myr til dyrking. Forslag til klassifisering av direktør Ole Lie

Energiutnyttning som mål for virkning av produksjonsfaktorer i jordbruket, av professor Arnor Njøs

Grusinnhold – Inndeling og navnssetting, av forsker Tore Sveistrup

Bureising i moderne tid i Grønland, av professor dr. J. Låg

Endring i stoffvalg ved undervisning i jordbunnsfag, av professor dr. J. Låg

Klimatiske grenser for myr dyrking i Trøndelag, av forsker Ole Hans Baadshaug

Mikronæringsstoffer nødvendig på Smøla, av professor Asbjørn Sorteberg
Avlingskontroll av molter, av herredsaagronom Kåre Stavset

Bureising og nedlegging av gårdsbruk i Norge, av professor dr. J. Låg

Omkostninger ved påfylling av jord over fjelloverflate på Stenbergshaugen,

Nedre Eiker, av professor dr. J. Låg
Surhetsvariasjoner som følge av nedtap-
ping av et regulert vann, av cand. real
A. R. Selmer-Olsen
Vestlandsmyrene til oppdyrkingsfor-
mål, av direktør Ole Lie

Det er ofte etterspørsel etter særtrykk
vedrørende de forskjellige fagområder.
Mange av særtrykkene blir derfor trykt i
relativt stort opplag og tjener som veiled-
ningsmateriale. Ofte er det aktuelt med
særtrykk som klassesett ved forskjellige
fagskoler.

Vi har ellers mange beviser for betyd-
ningen av at selskapet ofrer tid og midler
på utgivelse av tidsskriftet, som sendes
gratis til medlemmene og andre interes-
serte.

Møter og foredrag

Det har også i 1981 vært en del møte-
virksomhet og konferanser bl.a. om
forskjellige prosjekter som selskapet har
på arbeidsprogrammet.

Av litt større foredragsoppgaver kan
nevnes følgende:

Torvproduksjon og torv som energibæ-
rer ved bioenergikonferanse på Skogbru-
kets kurssenter, Honne i Biri 9. – 10. feb-
ruar.

Dykning av myr på myrdyrkingsdag i
Midt-Gauldal 18. februar.

Myr og myrutnyttelse i Norge på kurs i
Norske Sivilingeniørers forening, Trond-
heim 4. – 6. mai.

Vestlandsmyrene til oppdyrkingsfor-
mål ved landskurs for fylkesagronomer i
jord og plantekultur, Voss 29. og 30. juni.

Selskapet har ellers vært aktivt med
ved en rekke befaringer for å utrede
forskjellige spørsmål.

Internasjonalt samarbeid

Selskapet har også i 1981 hatt kontakt
med institusjoner og fagfolk i utlandet.

Av besøk i utlandet kan nevnes at
formannen, fylkesmann Thorstein Tre-
holt og direktør Ole Lie var gjester ved
Det danske Hedeselskabs årsmøte i Vi-
borg 18. og 19. mai. Møtene ble holdt i
Hedeselskabets nye kontorbygninger på
Klostermarken ved Viborg. Den ene da-
gen var det en meget interessant utferd.

Forholdene i Danmark og Norge er på
mange måter så like at vi alltid har mye å
lære av kontakt med vårt danske søster-
selskap, som har et langt videre arbeids-
felt og større ressurser til forskning og
forsøk.

Den norske komité av International
Peat Society var vertskap for et arbeids-
møte i IPS-gruppen for standardisering av
torvprodukter 31. august – 2. september.
Direktør Leif Fr. Koxvold, Skammestein
er medlem av arbeidsgruppen.

Undersøkelser og planlegging

Landbruksmessig utnyttelse

Undersøkelser med sikte på vurdering
av mulighetene for utnyttelse av arealene
som dyrkingsjord, har vært selskapets
mest omfattende oppgave også i 1981.
Omlag 7 konsulentårsverk har medgått til
slike undersøkelser og utarbeidelse av fag-
lige rapporter.

Arbeidet fordeler seg på i alt ca. 100
forskjellige oppdrag av ulikt omfang. Det

er mange relativt små, men også noen
felter på flere tusen dekar. De fleste felte-
ne krever detaljerte undersøkelser. I en
del tilfeller har det imidlertid vært tilstrek-
kelig med oversiktsmessige undersøkelser
og registreringer for å vurdere om det
finnes dyrkbare arealer. Det er aktuelt å
peke ut de beste områdene for mer detal-
jerte undersøkelser og planlegging av
oppdyrking.

Kanal på myr i Pasvikdalen, Sør-Varanger kommune. Steinene i torvlaget er løftet opp av telen.
Foto: P. Hornburg.

I andre tilfeller er det aktuelt å undersøke bestemte profiler innen et område. Slike undersøkelser kommer gjerne på tale i forbindelse med senking av større eller mindre vassdrag. Det utføres synkingsberegninger for å vurdere behovet for avløp. Områdene mellom profilene blir også vurdert for klassifisering av dyrkingsmulighetene.

Ut fra beskrivelser av feltene fra konsulentene, nevnes en del av de undersøkte arealene i 1981.

Finnmark, Troms og Nordland

Arbeidet i Nord-Norge har i 1981 for det meste vært konsentrert om små felter og en rekke mindre senkings- og inndemmingsanlegg. Det har dessuten vært to større undersøkelser i forbindelse med forslag om verneplaner for myrer. Endelig kan nevnes at et felt på 100 dekar er

undersøkt med tanke på oppdyrking i Storbukt, Nordreisa kommune, Troms.

Nord-Trøndelag

Del av Muruområdet, Lierne kommune

Sommeren 1981 ble arbeidet med undersøkelser i Muru Statsallmenning fortsatt. Området som ble undersøkt i 1981, ligger fra Hestkjølelva og nordover mot Bjønnliåsen. Arealet utgjør ca. 1300 dekar i en høyde av omlag 450 m o.h. Halvparten av arealet består av fastmark med siltholdig usortert morene, delvis med mye blokk og stein. Myrene innen området har ujamn dybde. Undergrunnen under myrene har stort stein- og blokkinnhold. Dette er ikke gunstig for dyrking.

Området på Stein i Overhalla kommune

Her er det foretatt undersøkelse av et myrområde med tilgrensende fastmark,

tilsammen ca. 300 dekar. Grunneieren sammen med naboer har planer om opparbeidelse av fellesbeite eller fôrdyrkingslag på det undersøkte området. Høyden over havet dreier seg om 120 m.

Myrdybden varierer mellom 0,3 m til 4,0 m. Torvlagene har stort sett gunstig struktur for oppdyrking og undergrunnen består mest av leire. På de områder hvor myra har mindre dybde enn 1,5 m og undergrunnen er leire, er dyrkingsmulighetene gode. Derimot er det en del arealer hvor torvlaget er relativt grunt med fjell under myra. Slike områder er ikke egnet til oppdyrking.

Myrromyra i Overhalla kommune

Her ble et areal på ca. 520 dekar, som tilhører Det norske jord- og myrselskap, undersøkt. Arealet består av myr som delvis er meget blaut. Gjennomsnittlig dybde på myra er 2,5 m med undergrunn av silt og leire. Myrtypen er lyngrik- og grasrik mosemyr som vil synke forholdsvis mye etter drenering.

Aursjødal Smyrene, Verran kommune

Dette er et tidligere bureisingsfelt under Selskapet Ny Jord. En del av feltet ligger i Rissa kommune. Denne delen ble undersøkt for noen år siden. I 1981 ble det areal som ligger i Verran, undersøkt. Hensikten var å klargjøre visse problemer vedrørende dreneringen av arealene.

Det undersøkte området er ca. 1200 dekar. Myrdybden varierer en del, men store deler av feltet har grunnere torvlag enn 1,5 m. Undergrunnen består av grus med en del små stein. Det forekommer en meget hard og tett aurhelle under myrlaget. Det er spørsmål om bryting av denne aurhella i forbindelse med dyrkingsoperasjonene. Registrering av dybde ned til aurhella og mineralmaterialet under denne, er derfor viktig for å kunne avgjøre om djuparbeiding kan anbefales ved nydyrking.

Setertjønna, Stjørdal kommune

I et område ved Setertjønna ble et areal på ca. 250 dekar myr og fastmark detaljundersøkt. Feltet var stort sett god til middels god dyrkingsjord. En del særdeles dyp myr var av dårligere kvalitet. Utnytting av hele arealet vil kreve en betydelig senking av avløpet. Arealet er tenkt nytt til utbygging av familiebruk.

Sør-Trøndelag

Børmarkfeltet, Åfjord kommune

Børmark er et tidligere bureisingsfelt som tilhørte Selskapet Ny Jord. Det norske jord- og myrselskap har fremdeles en del dyrkbare arealer og betydelige fjellområder innen dette feltet.

Dyrkingsarbeidene har gått mindre bra for flere av brukene på Børmarkfeltet. Det har derfor vært reist spørsmål om bruk av nye dyrkingsmetoder. Det er først og fremst aktuelt å undersøke om arealene er egnet for djuparbeiding for innblanding av sand, silt eller grus fra undergrunnen til matjordlaget. Undersøkelsen viste at store deler av myrrealene hadde mindre dybde enn 1,5 m ned til undergrunnen, som besto av sand og grus med en del stein.

Ved eventuell djuparbeiding bør derfor steinen sorteres fra og graves ned.

Løksmyr i Melhus kommune

Området som er kalt Løksmyr er delvis oppdyrket som jord til tre bureisingsbruk i området. Etter en tids bruk viste det seg å bli problemer med dreneringen. Delvis var avløpet for dårlig og delvis er antagelig torva så tett at effekten av drengroftene blir for dårlig.

Omlag halvparten av arealet, ca. 300 dekar myr, ble undersøkt siste sommer. Det ble dessuten foretatt nivellering og planlegging for senking av en lang avløpskanal fra området. På grunn av hard aurhelle under torvlagene var dette en arbeidskrevende oppgave.

Område i Hølanda Statsskoger, Melhus kommune

Omlag 350 dekar myr og fastmark ble undersøkt her høsten 1981. Feltet ligger 400 m o.h. og er delvis nordvendt. Myra er 1,5 – 2,0 m djup ned på undergrunn av blokkholdig og steinrik grus og sand. Det forekom også delvis silt i undergrunnen. Arealet måtte likevel klassifiseres som mindre godt til dårlig egnet som dyrkingsjord.

Felt ved Hovinkjølen og ved Sandholtan i Hovin, Melhus kommune

For å finne brukbart areal til felleseter eller førdyrkingslag ble det undersøkt to felt ved Hovin i Melhus. Førstnevnte felt var her 480 dekar mens sistnevnte er 220 dekar. Begge feltene består delvis av fastmark og delvis myr. Fastmarka er sand og grusblanda siltjord med partivis mye stein. Det samme gjelder stort sett undergrunnen under myrene. Torvlagene er vanlig her mindre enn 1 m djupe. Steininnholdet er mer moderat i feltet ved Sandholtan. Dette ligger også bare 300 m o.h. mens feltet ved Hovinkjølen ligger ca. 400 m o.h. Feltet ved Sandholtan er derfor best egnet til oppdyrking.

Oppdalsmyrene, Oppdal kommune

Oppdalsmyrene ble undersøkt av Det norske jord- og myrselskap i 1970 for planlegging av hovedkanaler m.v. innen dette store myrområdet. Kanalene ble ferdiggravd for 3 – 4 år tilbake. Det har nå kommet i gang dyrking.

Selskapet har, etter henvendelse fra Landbrukskontoret i Oppdal, foretatt undersøkelser med registrering av myrdybde, undergrunn og torvstruktur på et areal av størrelsesorden 450 dekar. Feltet blir planlagt for grøfting og oppdyrking.

Møre og Romsdal

Fjellområde mellom Herjeelva og Bollfjellet, Rauma kommune

Innen dette området ble et areal på 5000 – 6000 dekar undersøkt med tanke

på vurdering av dyrkingsmulighetene. Området ligger mellom 400 – 600 m o.h. Fastmarka er morene med et steinlag i overflaten. Steinmengden er derimot moderat i de dypere lag og vil ikke være til vesentlig hinder for dyrking. Deler av feltet er preget av oppstikkende fjellrygger. Myrene innen området er relativt grunne ned på mineraljord av omtrent samme beskaffenhet som fastmarka.

Undersøkelsen ga som resultat at ca. 4000 dekar kan anbefales som dyrkingsjord til beite eller forproduksjon. En del av arealet kan uten skade for dyrkingen reserveres som friområde.

Hidsdalen, Sande kommune

Det er her et felt med myr og fastmark omkranset av fjellsider. Feltet består av to hoveddeler. Den ene delen er et basseng med sedimentær jord av sand dekket av gjengroingsmyr. Den andre hoveddelen består av morenejord og skredjord langs fjellsidene.

Innholdet av stein og blokk er varierende fra ikke noe til vel 100 m³ pr. dekar. Av det undersøkte areal er 100 dekar klassifisert som middels god dyrkingsjord, 170 dekar som mindre god dyrkingsjord og 50 dekar som ikke dyrkbart.

Sneldelimyrane og Roppedalen, Ulstein kommune

Til sammen er det her undersøkt vel 900 dekar. Det er foretatt en del prøvegravinger med gravemaskin i tillegg til systematiske undersøkelser med jordbor og kammerbor.

Sneldelimyrane ligger 3 km øst for gårdene Flø i en høyde av 375 – 425 m o.h., mens Roppedalen ligger 150 – 300 m o.h. sør-øst for Roppen.

Førstnevnte område består av grunn myr og fastmark. Jorda inneholder enkelte steder store mengder stein og blokk. Det meste av steinen ligger i overflaten. På dette feltet er 250 dekar klassifisert

som middels god dyrkingsjord og 300 dekar som mindre god dyrkingsjord.

I Roppedalen er det fastmark eller grunn myr som dominerer. I overflaten er det et stein- og blokklag, anslagsvis 50 – 100 m³ pr. dekar. Ellers består jordsmonnet av grusholdig middels fin sand. Her kan ca. 300 dekar dyrkes til beite eller forproduksjon.

Gamleeidet, Ulstein kommune

Det ble her undersøkt ca. 2200 dekar. Halvdelen er fastmark og resten vesentlig grunn myr. Arealet myr med større dybde enn 1 m utgjør bare 50 dekar. Feltet ligger i sørhelling med gode fall- og avløpsforhold.

Mineraljorda er moreneavsetninger med sand som viktigste fraksjon. Steinninnholdet er anslått til 50 – 100 m³ pr. dekar, men det var enkelte partier med større stein- og blokkinnhold.

Omlag 1500 dekar kan karakteriseres som god dyrkingsjord. På grunn av stort stein- og blokkinnhold må 350 dekar betegnes som mindre god dyrkingsjord. Noen steder stikker fjellet opp i dagen. Omlag 250 dekar er derfor ansett som ikke dyrkbart.

Koppedalen, Volda kommune

Her er ca. 180 dekar ved Koppevatnet og langs Stordalselva undersøkt. Jorda er for det meste morene og delvis gjen- groingsmyr samt en del mineralsk og organisk sedimentærjord. Det siste forekommer oftest langs elveløpet. Myrarealet har til dels stor dybde, ofte mer enn 6 m ned til leirundergrunnen.

En kan ikke regne med å senke elva så mye at deler av området rundt vannet kan dyrkes. Bare ca. 170 dekar anses for dyrkbart av dette arealet.

Herdalen, Norddal kommune

Dette området er en gammel seterdal i ca. 500 m høyde over havet. Fra 1960 har det her vært felles seter i drift.

Mineraljorda i dalen er avsatt som sediment av Herdalselva, som i flom fører med seg mye slam fra fjellet. Over den sedimentære jorda har det avleiret seg torvlag i tykkelser på ca. 4 m langs østsiden av dalen. Torva består hovedsaklig av kvitmoser og er ofte svakt til midtels omdannet.

Undersøkelsene viste at det var ca. 600 dekar dyrkbar jord i Herdalen, men av dette areal ligger 150 – 200 dekar så lavt at det er oversvømmet i flomperioder. For å få full nytte av arealet må Herdalsvatnet senkes omlag 1,5 m. Virkningen vil være positiv også for et større areal enn 200 dekar.

Langsetrane, Stordal kommune

Dette feltet er flatt i dalbunnen og omkranset av bratte fjellsider. Totalt dyrkbart areal er ca. 660 dekar, vesentlig myrjord. På størstedelen av arealet er det middels omdannet torv med lag av sand og silt etter oversvømmelser.

Sett bort fra noen mindre områder med steinrike moreneavsetninger, er arealet godt egnet til fulldyrking. Elva må senkes for å få tilfredsstillende drenering. Antagelig er det nødvendig med ca. 2 m senking for å kunne nytte hele området.

Sogn og Fjordane

Stein, Naustdal kommune

Her er ca. 300 dekar undersøkt både ved hjelp av prøvegraving og boring med kammerbor. Terrenget er formet av fjellrygger i øst-vest retning. Fjellet er skifrig og står på kant med vekselvis harde og løse lag. De fleste fjellryggene er dekt med sand i en dybde på minst 0,5 m. Bare noen få fjellrygger er helt snaue. Mellom fjellryggene er det myrdannelser.

Ved dyrking må det foretas betydelig planering og en kan samtidig blande torvjord og mineraljord slik at en får et godt dyrkingsgrunnlag. Det vil her kunne bli et brukbart beitefelt. Det er nylig bygd ca. 1,5 km vei fra bygda og frem til feltet.

Hordaland

Vassdal og Løvteit, Osterøy kommune

Ved senking av Vassdalstjønnna kan en her vinne inn et dyrkbart myrareal på ca. 80 dekar. Området er flatt og utløpet fra tjernet er trangt, slik at en får sterk oppstuving i flom. Feltet består av ganske dyp myr mellom fjellrygger i retning nord-sør. Elva fører mye vann i flom og går fort opp ved regnvær på grunn av fjellsidene.

Etter senking og regulering av elva, vil det her kunne dyrkes et areal på vel 80 dekar. Prosjektet vil antagelig bli relativt kostbart.

Områder på Kvamskogen, Kvam kommune

I området Kvamskogen ble ca. 250 dekar undersøkt. Arealet ligger ca. 400 m o.h. Dette var problemfylte arealer med tanke på oppdyrking. Tre av feltene ligger inntil elva Røyro og vatnet Longvotni. For å kunne dyrke arealene er det nødvendig med en senking av vannstanden i vassdraget.

På de øvrige arealene er det ugunstig undergrunn med fjell, stein og blokk som er de viktigste begrensningene. En del av arealene kan imidlertid dyrkes og det er utarbeidet forslag til kanalisering og grøfteplan.

Rogaland

Uelandsheia / Anisdalsheia, Hå kommune

Her er det to heiområder på tilsammen 3100 dekar i 240 – 300 m høyde over havet. Disse områdene ble oversiktsmessig undersøkt. En del av arealene tilhører staten ved fylkeslandbruksstyret og er ervervet ved forkjøpsrett. Det er nå planer om organisering av beitelag for brukene i distriktet.

Områdene er en blanding av fastmark og myr. Fastmarka er morene med et varierende blokkinnhold. Den har på store deler et velutviklet moldlag i overflaten. Myrene har varierende dybde. Ter-

rengformasjonen samt stein- og blokkinnholdet vil være viktigste begrensning for dyrking. Overflatedyrking med rydding av en del stein samt kalking og gjødsling skulle imidlertid gi et godt beite for storparten av disse arealene.

Områder langs Håelva, Time kommune

Det foreligger planer om senking av Håelva på strekningen mellom Taksdal og Høyland i en lengde av ca. 3,7 km. Det interesserte areal utgjør ca. 450 dekar. Disse arealene ligger for lavt for tilfredsstillende avløp fra grøftesystemene. En del av arealene er dyrket mark som enkelte tider blir oversvømmet. Øvrige arealer bærer tydelig preg av å være vassjuke. Undersøkelsene her tok sikte på å vurdere synkingen og gi uttalelser om hvor stor senking som kreves.

Undersøkelsene ble foretatt i samarbeid med Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen, Forbygningsavdelingen. Etter at selskapet har angitt synkningsforholdene, vil NVE utarbeide de endelige planer for senkningsprosjektet.

Hedmark

Området Blandtjernsmoen – Sormerud, Elverum kommune

Det undersøkte området her er ca. 4300 dekar. Det ligger 2 – 2,5 km sørøst for tettstedet Jømnå. Myrarealene innenfor området utgjør ca. 200 dekar. Myr dybden varierer fra 0,5 til 2,5 m. Undergrunnen består vesentlig av sand og silt.

Fastmarksarealene som er dominert av furuskog med noe graninnblanding, ligger i flatt eller svakt hellende terreng. Jordarten veksler mellom sand og silt. Det forekommer sjelden stein i dette området.

Omlag halvparten av arealet er karakterisert som god eller middels god dyrkingsjord, mens den andre halvparten er noe svakere.

Dyrkingsareal for fellesdrift i setergrend. Herdalen, Norddal kommune.

Foto: O. Longva.

Stormyra – Bogen ved Imsroa, Stor-Elvdal kommune

Like nord for Imsroa ligger ca. 500 dekar dyrka og dyrkbar mark som i flomtider blir oversvømmet av Glomma. Fastmarka i området er steinfri, sandig silt. Myra inneholder svakt omdannet torv som mange steder er noe siltblandet. Området ble undersøkt for å finne muligheter til regulering av flomvannet. Ved å anlegge et pumpeverk skulle dette areal kunne gjøres mere verdifullt som dyrka mark og dyrkingsareal. De 350 dekar udyrket mark her er av god kvalitet.

Oppland

Vestre Slidre statsallmenning, Vestre Slidre kommune

Her ble undersøkelsene startet i 1980 og fortsatt i 1981. I 1980 ble i alt 12 600 dekar undersøkt. Det ble da funnet ca. 7300 dekar nyttbar dyrkingsjord.

I 1981 ble i alt 7 felter på tilsammen 33 500 dekar undersøkt. Av dette areal er 15 500 dekar betegnet som middels god dyrkingsjord, og 11 600 dekar som mindre god dyrkingsjord.

Det er her i løpet av 2 år foretatt oversiktsmessige undersøkelser av 46 000 dekar og påvist vel 34 000 dekar brukbar dyrkingsjord.

Undersøkelser i Dovreskogen

bygdeallmenning, Dovre kommune

Et område på ca. 1000 dekar ble undersøkt. Det strekker seg fra Brennhaug stasjon og nord-vestover. Området er stort sett bevokst med furu og lyngvekster og har helling mot nord-øst. Jordsmonnet består av silt og sand blandet med lettleire. Det er enkelte steder et tykt moldlag over mineraljorda. Det er innen området skilt ut flere arealer med god dyrkbar jord.

Ringebuprojektet, Ringeby kommune

Undersøkelsene for å klarlegge disponibel dyrkingsjord i Ringeby fortsatte også i 1981. Det ble dette året undersøkt i alt 6500 dekar fordelt med 1250 dekar på Stortannområdet, 2250 dekar på Annorseter og 3000 dekar på Nysetra/Nordstrand.

Innen disse områdene er det varierende jordsmonn, delvis fastmark og delvis grunn myr. Innholdet av stein og blokk er også varierende. Fastmarka består stort sett av sand og silt. Det er innholdet av stein og blokk som her begrenser dyrkingsmulighetene. Relativt store arealer ble klassifisert som dyrkbar jord av stort sett middels kvalitet.

Kvitdalen i Dovre

I forbindelse med planer om dyrking av fellesbeite ble det høsten 1981 undersøkt ca. 500 dekar i Kvitdalen. Storparten av arealet er klassifisert som god dyrkingsjord. Jordsmonnet består her av silt og fin sand i svakt hellende terreng. Her er lette avløpsforhold og arealet ligger gunstig til for oppdyrking.

Buskerud

Dyrkingsfelt i Vestlia, Nordre Vats, Ål kommune

Det ble her foretatt oversiktsmessige undersøkelser i et areal på ca. 6000 dekar. Området består stort sett av en mosaikk med blanding av myr og grunnlendt fastmark som egner seg dårlig til oppdyrking. Myrslagene er av liten mektighet og undergrunnen består av stein og blokkrik sand. Delvis forekommer fjell og stor blokk også i fastmarka. Stein- og blokkinnholdet er derfor begrensende faktorer for oppdyrking i dette området.

Ved undersøkelsen ble det påvist ca. 550 dekar middels god dyrkingsjord og 610 dekar mindre god dyrkingsjord. Det øvrige areal anses ikke nyttbart for oppdyrking.

Aust-Agder

Områdene langs Tovdalsvassdraget, Åmli, Froland og Birkenes kommuner

Som et ledd i undersøkelser og vurdering av utviklingsmuligheter i næringslivet i nevnte kommuner, ble det her undersøkt ca. 2000 dekar. Arealene ligger langs Tovdalsvassdraget. En del av oppgaven var dessuten å vurdere hvilken virkning regulering av Tovdalsvassdraget vil få for dyrkingsmulighetene.

I Åmli kommune ble 500 dekar undersøkt. Herav ble 430 dekar klassifisert som dyrkbar jord av forskjellig kvalitet.

I Froland ble 200 dekar undersøkt. Det meste ble klassifisert som dyrkbart av forskjellig kvalitet.

I Vegusdal og ved Natveitvatnet, Birkenes kommune, ble 1300 dekar undersøkt. Omlag halvparten ble klassifisert som god og middels god dyrkingsjord. Resten av arealet er av dårligere kvalitet som dyrkingsjord.

Store deler av de undersøkte dyrkbare arealene ligger lavt og vil bli flomutsatt. En senking av elveløpet vil følgelig være en fordel for det meste av arealene. En bedre kontroll av flomtoppene kan også få mye å si for å gjøre dyrkingsjorda attraktiv. På den andre siden vil en senking medføre at visse deler av fastmarksjorda kan bli tørkeutsatt. Ved en vannbruksplan her bør det disponeres vann til åkervatning av de tørkesvake arealene.

*

I tillegg til de her nevnte feltene, er det i året undersøkt en lang rekke mindre arealer som selvsagt har meget stor betydning for de enkelte grunneiere. Det vil imidlertid føre for langt her i årsmeldingen å nevne alle feltene. Vi kan opplyse at selskapet fra år til år fører en statistikk over samtlige undersøkte arealer. Interesserte vil kunne få opplysninger om hvilke arealer som er undersøkt i de

forskjellige kommuner ved henvendelse til Det norske jord- og myrselskap. Når det gjelder arealer på privat grunn må selvsagt utenforstående ha grunneiernes

tillatelse for å kunne få detaljerte opplysninger.

Sammenlagt er det i 1981 undersøkt vel 90 000 dekar.

Forskjellige oppgaver

Selskapet får anmodning om å utføre en del oppdrag som ikke direkte har sammenheng med planer om landbruksmessig utnyttelse av arealene. Disse oppdragene omtales under gruppen «forskjellige oppgaver».

Kraftutbyggingsprosjektet, Sanddøla/Luru i Snåsa, Lierne og Grong kommuner, Nord-Trøndelag

I forbindelse med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks utbyggingsplaner i Sanddøla og Luru-vassdraget, ble selskapet anmodet om å foreta jordundersøkelser i det interesserte området. Sommeren 1981 ble det her undersøkt ca. 22 000 dekar myr og fastmark i det «interesserte areal» vedrørende planene om regulering av vassdragene. Storparten av arealet i Luru er grunnlendt mark på fjell eller blokkmark.

Arealet er dels oversiktsmessig og dels detaljert undersøkt etter bestemte rutenett utlagt på basis av en grunnlinje. Av det undersøkte areal ble 320 dekar klassifisert som god dyrkingsjord, 1475 dekar som middels god dyrkingsjord, 4925 dekar som dårlig dyrkingsjord og 14 955 dekar som ikke dyrkbart areal. Den beste dyrkingsjorda finnes fortrinnsvis i bunnen av dalførene. Resultatene av selskapets undersøkelse er fremstilt i egen rapport. Storparten av de berørte arealer i Luru ligger i statsallmenning, men jordbrukerne i kommunen har beiterett og gamle setrer i området.

Hekni kraftverk, Valle og Bygland kommune, Aust-Agder

I forbindelse med utbyggingen av Hekni kraftverk ble selskapet anmodet om å foreta jordundersøkelser langs Otra elv. Det ble her undersøkt ca. 1900 dekar mellom Langeid i sør til Nomeland i nord. Undersøkelsene omfattet både dyrket og udyrket mark. Storparten av arealet med udyrket mark ble klassifisert som middels god dyrkingsjord, mens en mindre del ble klassifisert som mindre god og dårlig dyrkingsjord. Jordarten varierte stort sett mellom sand, siltig sand og silt. Steininnholdet var stort sett moderat.

Virkningene av eventuell regulering av elva for jordbruksarealene ble vurdert for dette prosjektet.

Utbygningsområdet Saghøgda i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

På et område som kalles Saghøgda i Tingvoll har kommunen kjøpt til industriformål et areal på ca. 140 dekar. Av dette areal er 32 dekar fastmark og vel 105 dekar myr. Myrdybden varierer fra 0,3 til 4,7 m. Den totale torvmengde er beregnet til 166 200 m³.

Kommunen er interessert i forslag om utnyttelse av torvmengden som ønskes fjernet før utbyggingen på feltet tar til. Grunnen i fastmarka og undergrunnen under torvlagene er fjell eller et tynt lag med grus og stein på fjell. Området har derfor liten eller ingen interesse for dyrking etter at torvlaget er fjernet.

Utbygningsområdet Hålandsmarka, Sola kommune, Rogaland

Selskapet ble av landbruksdepartementet anmodet om å undersøke dyrkingsmulighetene på et ca. 340 dekar stort felt som er planlagt som boligfelt i Hålandsmarka i Sola.

En del av arealet er egnet til overflate- dyrking for beite.

Fredningsforslag på Storamyra, Sola kommune, Rogaland

Fylkesmannen i Rogaland anmodet selskapet om å undersøke dyrkingsmulighetene på Storamyra i Sola. Myra er et av de områdene som fylkesmannen vil foreslå fredet etter naturvernloven i forbindelse med utkast til verneplan for myrer i Rogaland.

Arealet er også dyrkbart og det ligger inntil gårdsbruk som drives av grunneierne til myra.

Fredningsforslag for Vassmyra i Tranøy kommune, Troms

Denne myra er medtatt i «Utkast til verneplan for myrene i Troms fylke». Samtidig har grunneierne til myra interesse av å dyrke opp området som tilleggsjord. Selskapet fikk derfor i oppdrag å undersøke om det på eiendommene fantes andre dyrkingsarealer.

Bekkamyra i Kvænen kommun, Troms

I forbindelse med behandlingen av «Utkast til verneplan for myrer i Troms fylke» ble selskapet anmodet om å gi en nærmere vurdering av konsekvensene for jordbruksinteressene ved et eventuelt

vern av Bekkamyra i Kvænen. Myra ligger inn til store arealer grovkornet jord som trenger vatning fra en elv som går gjennom arealet og blir berørt av eventuell fredning.

Idrettsanlegg på Langemyr, Arendal kommune, Aust-Agder

I tilknytning til utbyggingen av et boligfelt i heia nord-øst for sentrum i byen ble selskapet anmodet om å vurdere forholdene for anlegg av idrettsbane på Langemyr. Arealet er i disposisjonsplanen avsatt til idrettsanlegg/fritidsområde.

Idrettsanlegg ved Henseid skole, Drangedal kommune, Telemark

Det er planer om å utbedre og utvide idrettsplassen ved Henseid skole. Nåværende bane ligger delvis på myr og utvidelsen vil bli på et skogbevakst myrparti, som ble undersøkt.

Idrettsanlegg i Svarstad, Lardal kommune, Vestfold

Lardal kommune har planer om å bygge idrettsanlegg nær Svarstad sentrum. Den aktuelle del av en større myr som har vært nyttet til strøtorvdrift ble undersøkt.

*

Under denne gruppe saker kommer også en del befaringer og mindre undersøkelser, og ikke minst møter og forhandlinger. Vi finner at selskapet bør medvirke med sakkunnskap for å legge grunnlag for de samfunnsmessig beste løsninger. Slike oppdrag blir vanligvis honorert til selskapet etter ordinære normer.

Torvdriften

Torvtilenergiformål

Når det gjelder torv til brensel eller energiformål, er det fremdeles liten produksjon i Norge. Under reiser og i annen forbindelse har selskapets funksjonærer registrert at det foregår en del torvstikking eller torvskjæring til husbrensel. Vi har i år som tidligere anslått denne produksjon til ca. 3000 m³.

Interessene for energiressursene er økende i vår tid. Det foregår også forskning for å finne lønnsomme metoder for utnyttelse av energien i torv og annen biomasse. Det norske jord- og myrselskap deltar i slike prosjekter med opplysninger og veiledning om torvkvalitet, torvmasser og driftsteknikk.

Vi regner at Norges nyttbare kvantum av torv som kan nyttes til brensel utgjør ca. 5000 millioner m³ eller 2000 millioner tonn tørr torv. Dette tilsvarer store mengder energi, men storparten av ressursene ligger i områder hvor tørkeforholdene er problematiske.

Torvtildyrkingsformål

Lite omdannet sphagnumtorv benyttes i stadig stigende mengde som dyrkingsmedium i veksthus. Dette gjelder både innen gartneri og hagebruk og innen planteproduksjonen for skogreising. Torv viser seg å være vel egnet for fremstilling av småplanter. Plantene som dyrkes i torv får god overlevingssevne ved utplantning. Dette har sammenheng med at torvklumpen beskytter røttene og følger med som et startgrunnlag.

Det benyttes også store mengder torv som jordforbedringsmiddel. Til jordforbedring av stiv leirjord eller grov sand og grusjord er også midlere omdannet torv vel egnet. Midlere omdannet torv inneholder mere tørrstoff pr. volumenhet og vil derfor gi en større masse som omdannes til moldstoff.

Den samlede tilførsel av torv til det norske marked i 1981 har vi anslått til ca. 446 000 m³ beregnet som løs vare. Etter oppgaver som selskapet har innhentet, har de norske torvfabrikkene i 1981 levert ca. 250 000 m³. Dessuten har selskapet anslått levering av torv direkte fra torvmyrene som vekstmedium eller jordforbedringsmiddel til ca. 50 000 m³. Importen av torv er fra Statistisk Sentralbyrå oppgitt til 14 640 tonn eller 146 400 m³. I forhold til 1980 er dette en økning av importen på ca. 25 000 m³. På den annen side eksporteres et betydelig kvantum torv i form av Jiffyprodukter.

Det er stor interesse for mekanisering av torvstrøproduksjonen i vårt land. Forholdet er imidlertid at torvindustrien trenger tilgang på arbeidskraft for kortere perioder av året. Dette behov har blitt stadig vanskeligere å tilfredsstille. Flere fabrikker ser seg derfor om etter mekaniseringsmetoder som kan erstatte den manuelle arbeidshjelpen.

I de siste to årene har et par større bedrifter lagt om til vacuumhøsting av fresetorv etter en kanadisk metode. Det er for øvrig samme metode som brukes i andre land med stor torvproduksjon f.eks. Finland og Sovjetunionen.

Metoden går ut på at det på myroverflaten som må være best mulig tørrlagt, harves eller freses løst et tynt lag av torv. Når dette i løpet av en eller to dager, blir tilstrekkelig tørt, kjøres det over arealene med sugemaskiner som samler opp det tørre torvpulveret. I gode dager kan høstes ca. 2,5 m³ pr. dekar, mens det på de dårligste høstedagene kanskje blir et utbytte på en femtedel av nevnte kvantum. Metoden er sårbar under ugunstige værforhold. På den annen side er metoden rasjonell i godværsperioder. Den krever store investeringer til maskinelt utstyr. Det ser imidlertid ut som om denne meto-

de kan være løsningen for anlegg med relativt store torvfelt.

På eldre myrer med stikkegraver og gjenstående torvbenker vil det være kostbart å legge om til denne nye metoden. Den egner seg derfor best hvor man har uberørte myrer å starte innhøsting fra. En effektiv drenering av feltene er absolutt nødvendig for å kunne få metoden til å fungere tilfredsstillende.

Det norske jord- og myrselskap søker å holde seg a jour med de nye produksjonsmetoder for å kunne gi råd og veiledning når det er forespørsler. Det synes fortsatt å være stort behov for selskapets medvirkning. På den annen side har flere torvprodusenter opprettet kontakt med utenlandske produsenter for å skaffe seg opplysninger om nyere metoder m.v. Selskapets oppgaver blir derfor mer konsentrert om undersøkelser av torvarealene. De mange mindre fabrikker har derimot behov for medvirkning fra selskapets side også når det gjelder mekanisering.

I 1981 foretok selskapet en registrering av nyttbare torvmengder for produksjon av dyrkingstorv i Hedmark fylke. Dette

arbeidet ble utført etter oppdrag fra Hedmark fylkeskommune som ønsket en oversikt som grunnlag for næringspolitikken i fylket.

Det er meningen å få til slik registrering i andre fylkeskommuner. Fabrikproduksjonen av torv i Norge er stort sett fordelt på 15 – 20 relativt mindre anlegg og to – tre større. I henhold til flere pressemeldinger er det under utbygging et etter norske forhold, meget stort torvprosjekt på Andøya i Nordland. Det er et internasjonalt selskap som i samarbeid med Andøy kommune og andre norske interesser, står for prosjektet. Produksjonen her er planlagt å komme i gang om to – tre år. Vi følger derfor interessert med i utviklingen av prosjektet.

Det norske jord- og myrselskap har foretatt undersøkelser av torvarealene på Andøya og deltatt i planlegging av kanaliseringen. For øvrig har ikke selskapet hatt andre oppgaver når det gjelder utbyggingen av det nye prosjektet.

Det har for øvrig vært noen andre undersøkelser i forbindelse med planer om torvdrift i Nord-Norge dette året.

Bureisingsfeltene

Selskapet har også i 1981 hatt virksomhet på flere av feltene. Aktiviteten er imidlertid noe redusert på grunn av mangel på kapital til bruksutbygging. Det er stadig forespørsler etter jord til bureising fra vel kvalifiserte søkere.

Vi skal i det følgende nevne noe om arbeidet på de enkelte feltene.

Nordland fylke

Forfjorddalen, Andøy kommune

Arbeidet med kanaler og leplanting har pågått også i 1981. Det er gravd 750 m kanal. Det gjenstår enda 900 m før kanaliseringen på de tre planlagte brukene er ferdig. Resten av kanaliseringen vil bli

utført i 1982. For leplanting er det gravd ca. 2700 m plantegrøfter/kanaler og utført litt jordarbeiding på arealet som skal tilplantes. Det er i 1981 plantet 6500 stykker Lutzigran. Plantearbeidet skal også fortsette i 1982.

Det er holdt jordskiftesak om veiretter over Forfjordfeltet. Resultatet ble at selskapet må opparbeide en vei på 670 m i tillegg til to veier som fra før er planlagt og delvis anlagt. Dessuten må selskapet legge overganger i kanalene for å skaffe uhindret atkomst langs Forfjordelva.

Det er gitt tilsagn om overtagelse av bruksparsell til en godkjent bureiser. Han har planer om å starte opp i 1982.

Middagsfjell, Andøy kommune

Det kom ingen anleggsvirksomhet i gang på Middagsfjellfeltet i 1981. Det ble imidlertid holdt en jordskiftesak for grenseregulering og makeskifte med en privat grunneier.

Oshaugdalen, Sortland kommune

Her er det foreløpig planlagt utbygging av to bruk. Kanaliseringen ble fullført på disse i 1981. Det ble her gravd 1770 m kanal. Under gravearbeidet i Oshaugdalen var værforholdene vanskelige. Det ble derfor mer arbeid enn ventet og vanskeligere med fremdriften.

I tillegg til kanaliseringen ble leplanting forberedt ved at 2450 m plantegrøft og litt jordarbeiding ble utført. For planting våren 1982 er bestilt 7000 planter.

Der vil antagelig bli holdt jordskifte i 1982 for grensemerking mellom brukene m.v. En godkjent bureiser som har fått tilsagn om bruk, regner med å starte opp sommeren 1982.

Sundøymyrene, Leirfjord kommune

På dette feltet er det gravd 700 m kanal i 1981. Dette arbeidet vil fortsette i 1982. Det graves nå suppleringskanaler for å gjøre brukene klar for utbygging. Det ble i 1981 bygget 3 avkjøringer fra riksveien og opparbeidet 360 m med gårds- og avlingsvei.

I forbindelse med sikringsarbeid mot utrasing i en avløpsdal (Henrikdalen), ble det også nødvendig å bygge vei for fremkjøring av sikringsmassene. Denne veien vil senere bli gards- og avlingsvei for bruk nr. 1. Et gammelt grensegerde er erstattet med nytt gjerde i en lengde av 485 m.

Brukene på Sundøymyrefeltet har vært utlyst og det har meldt seg i alt 14 søkere. Det arbeides nå med videreføring av bruksutbyggingen. Videre arbeides med en avtale vedrørende reindriften idet selskapet har godkjent at reindriften bør ha

en driftsvei langs fjellfoten i den ene siden av feltet.

*

På de øvrige feltene i Nord-Norge har det vært liten virksomhet siste året. Feltene har imidlertid krevd en del tilsyn og noe arbeid for konsulentene.

Møre og Romsdal fylke Smølafeltene

På Moldvassheia er det to bruk som ikke er kommet i vanlig produksjon. På det ene bruket er både våningshus og driftsbygning under bygging. Det blir sannsynligvis klart for innflytting i 1982. Produksjonen på disse brukene har i år som tidligere, vært gulrot og kålrot. På Kongsvoll er det også to bruk i etableringsfasen. På begge brukene er det stor aktivitet med nydyrking, men det er uvisst når de kan komme i ordinær produksjon.

Hauglandfeltet, Aukra kommune

På dette feltet ble det i 1979 solgt et bureisingsbruk som nå er kommet godt i gang. Selskapet har dessuten kjøpt et jordareal fra Aukra kommune. Oppmåling og skylddeling av bruk på dette feltet og en del tilleggsareal som selskapet eide fra tidligere, vil bli foretatt våren 1982. En del av arealet er allerede klart for utbygging.

I løpet av 1981 ble det gravd 1500 m kanal og utført betydelig planeringsarbeid på Hauglandfeltet. Et flyplassområde fra krigsårene krever mye planering og rydding. Vi regner med at det blir klart for overtagelse av bruk her i løpet av 1982 – 83.

Aspås/Blikås, Gjemnes kommune

De to brukene som ble solgt i 1979 har hatt en tilfredsstillende utvikling i 1981. På begge brukene er det bygget våningshus og driftsbygning og betydelige arealer har allerede produksjon. Selskapet har i løpet av året fullført kanaliseringsplan for

Oversikt over stillingen på feltene pr. 31. desember 1981

Felter	Kommune	Kjøpt år	Areal i alt dekar	SOLGT			Ledig areal ialt dekar	Merknader
				I alt dekar	Antall bruk	Tilleggs- jord m.v. dekar		
Toråsia og Formoteigen	Trysil	1942/52	8.530	5.530	6	3.425	3.000	
Rysjølia	Trysil	1936/37	6.132	5.063	13	15	1.069	
Grønåsen og Gjetsjøberget	Trysil	1936	8.470	5.129	16	1.415	3.341	Solgt 35 dekar tilleggs- jord
Bergdal	Selje	1941	861	287	1	—	574	
Stavik, Hatle, Skjelbrei, Åsheim	Fræna	1935/66	3.936	3.834	8	2.080	102	
Elves—Kroknes	Fræna	1965/66	388	305	—	305	83	
Haugland	Aukra	1936	3.928	2.856	9	672	1.072	Solgt 135 dekar tilleggs- jord
Gådalen	Eide	1937	630	377	1	135	253	
Aspås—Blikås	Gjemnes	1961	1.710	685	2	200	1.025	Bortleid 400 dekar
Smølafeltene	Smøla	1930/36	28.314	16.793 ¹⁾	37	650	11.521	¹⁾ Forsøkgarden Molstad medregnet
Børmark	Åfjord	1938	18.150	7.596	5	—	10.554	Bortleid 480 dekar
Sørøyåsen og Lauvåsen (Nerskogen)	Rennebu	1934/39	16.827	12.446	25	410	4.381	Bortleid 197 dekar
Tramyr	Overhalla	1927/43	6.273	5.522	23	570	751	Bortleid 550 dekar
Myran	Nærøy	1957	550	—	—	—	550	
Justad- og Åkvikmyra (Sundøy)	Leirfjord	1958	3.200	42	—	42	3.158	
Holmstaddalen	Sortland	1933	4.394	3.928	24	145	466	
Oshaugdalen	Sortland	1938	1.184	—	—	—	1.184	
Skagmyr	Hadsel	1943	736	—	—	—	736	
Jørstad	Bø	1938	1.155	160	—	160	995	
Middagsfjell	Andøy	1954	3.626	—	—	—	3.626	
Buksnes- og Forfjorddalen	Andøy	1942/44	14.574	124	—	124	14.450	
Finnsæter	Kvæfjord	1937	1.379	—	—	—	1.379	
Eldre felter, i alt 46 i 33 kommuner		1912/62	108.015	107.774	440	28	241	Mindre restarealer
			242.962	178.451	610	10.376	64.511	

disse to brukene. Totalt er det gravd 2600 m kanal.

Selskapet eier jord til utparsellering av ytterligere to bruk i området, men på grunn av forslag om fredning er det usikkert hvordan det vil gå med den videre fremdriften her.

Trøndelag

På feltene i Trøndelag har det ikke foregått dyrking eller kanaliseringsarbeid i selskapets regi i 1981. Det har imidlertid vært et betydelig arbeid med tilsyn og grenseganger m.v. Spesielt når det gjelder Nerskogen har kraftutbyggingen, Orkla/Grana og skjønn i den forbindelse lagt beslag på mye tid for distriktskonsulentene som har ansvaret for disse feltene. Det har dessuten vært en del veiledningsvirksomhet på de fleste feltene.

Distriktskonsulentene for Trøndelag har dessuten i 1981 foretatt en befaringsreise av Svelifeltet i Bindal kommune, Nordland. Dette er et eldre felt hvor jordarealene er solgt. Konsulentene har stort sett funnet utviklingen tilfredsstillende.

Hedmark fylke

Tøråslia, Trysil kommune

Det er i selskapets regi foretatt et betydelig kanaliseringsarbeid. Det er dessuten bygget 160 m gårdsvei frem til et bruk. Når det gjelder nydyrkingen har ett bruk fått utført åkergraving på 30 dekar, mens 60 dekar nybrott er tilsådd på et areal som tidligere er grunnarbeidet.

Året 1981 har vært et meget aktivt byggeår på feltet. Det er her i alt 6 bruk under opparbeidelse. På to bruk er det bygget driftsbygninger med plass til 18 dyr på bås i hvert fjøs. Ett redskapshus er satt opp og ett er under bygging. Dessuten er ett våningshus under oppføring. Denne store byggevirksomheten har delvis gått ut over dyrkingsarbeidene.

Tre av brukene i Tøråslia er med i et fellesbeite som nå er under opparbeidning.

Rysjølia, Trysil kommune

Dette er et eldre felt hvor det gjennom mange år har vært liten aktivitet og delvis svak drift. Årsaken er at de fleste brukene eies av pensjonister.

Det ble en meget vanskelig tid for bureisingen like etter at brukene ble etablert her. Dette er antagelig den viktigste årsak til at den nye generasjonen foreløpig i liten grad har overtatt bruk på feltet. Det har imidlertid nå begynt å skje endringer her. Av i alt 12 bruk er 4 ført videre ved frivillig salg og på to bruk har neste generasjon overtatt. Foreløpig er det bare 3 – 4 bruk som har gårdsdriften som eneyrke. Flere vil antagelig komme til etter hvert.

Selskapets feltbestyrer opplyser at de salgene som har skjedd har tilført unge krefter som har vært villige til å satse på jordbruket. I løpet av året er således to nye driftsbygninger påbegynt og et av disse brukene har startet bygging av generasjonsbolig. Et tredje bruk har bygd nytt våningshus i løpet av året. Det opplyses videre at en ny aktiv eier har flyttet inn på et bruk som har vært ute av drift noen år. Dyrkingsaktiviteten har også vært stor på brukene det siste året. I alt 150 dekar er nydyrket på de to brukene som bygger ny driftsbygning.

Selskapet har medvirket under møtevirksomhet på feltet for å vekke interessen.

Feltene på Østby, Grønåsen og Gjedsjøberget

Også i 1981 har det stort sett vært liten aktivitet på disse feltene. Det ser ut som generasjonsskiftet lar vente på seg, men et bruk er kommet over på nye hender. Aktiviteten her er god.

Maskinvirksomheten

Selskapets maskinvirksomhet har vært problematisk når det gjelder det økonomiske resultatet. Styret har derfor sluttet seg til planene om å overføre maskinene, ved salg eller leie til private kjøpere. Dette har nå lyktes for flere av selskapets maskiner. Det er også tydelig at denne ordningen har ført til en bedre utnyttelse av maskinene i de gode værperiodene.

Selskapets maskiner i Nord-Norge ble solgt i begynnelsen av 1981. Kjøperen er entreprenør og bonde. Han utfører arbeid for selskapet på feltene. Denne ordningen har hittil virket særdeles godt her. Det er utført mye arbeid både i Oshaugdalen og på Forfjordfeltet i 1981.

På Sundøyfeltet har selskapet gjort avtale med en privat maskinholder som har skaffet seg en ny maskin og utfører arbeid

for selskapet. Her har selskapet også gode erfaringer.

I Møre og Romsdal er selskapet eier av en beltegående Brøyt grave- og dyrkingsmaskin. Denne har vært i arbeid på Aukra i vinterhalvåret og på Aspås/Blikås i Gjemnes kommune i sommerhalvåret. Ordningen er praktisk av hensyn til snøforholdene på Aspås/Blikåsfeltet. Maskinen har utført kanaliseringsarbeid og nydyrkingsarbeid for bureisernes regning i Aspås/Blikås. På Aukra ble maskinen kjørt ca. 500 timer med planering og kanalisering for å tilrettelegge bureisingen på flyplassområdet og tilliggende areal som tilhørte selskapet tidligere.

Vi vil dessuten tilføye at denne maskinen har gått tilfredsstillende og gitt et brukbart økonomisk resultat. Dette må i

Djuparbeiding – mineraljord fra undergrunnen legges på toppen. Stormyra, Bleikvassli, Hemnes kommune.

Foto: P. Hornburg.

førte omgang tilskrives at selskapet her har en særdeles dyktig kjører. Det har vært lite uhell og avbrudd.

På Smøla ble maskinene for to år siden solgt til private maskinholdere. Disse har i noen grad arbeidet for selskapet og for øvrig med jorddyrking og grøfting for bureisere og andre gårdbrukere.

Når det gjelder selskapets maskiner i Trysil ble den nyeste selvgående Brøyt tidlig på året 1981 solgt til en maskinholder. Maskinen har likevel vært i arbeid på selskapets felter storparten av året, delvis engasjert av selskapet og delvis av bureiserne. Resultatet av virksomheten har vært godt både for selskapet, for maskinholderen og for de enkelte brukerne.

I oppdrag for selskapet i Trysil er gravd 1100 m åpen og 450 m lukket kanal. Videre er en del etterarbeider utført for å gjøre ferdig tidligere påbegynte prosjekter. Før salget av Beltebrøyten ble det i selskapets regi gravd 1500 m kanal på et fellesbeite og 400 m kanal i Tøråslia.

Med selskapets øvrige maskiner i Trysil er 10 dekar åkergravet, 50 dekar grøftet, og 160 m bureisingsvei fullført frem til et bruk. Ellers er det utført en del forefallende arbeid gjennom sesongen.

Årsaken til dårlig utnyttelse av selskapets øvrige maskiner i Trysil, bl.a. en eldre Brøyt, skyldes sykdomspermisjon til selskapets maskinkjører.

I tilknytning til omtalen av maskinvirksomheten, må vi opplyse at tilgangen på maskiner fra private maskinholdere synes å være betydelig lettere nå enn bare noen få år tilbake. Dette har antakelig sammenheng med at det har blitt flere maskiner og noe innskrenkning i annen anleggsvirksomhet i visse distrikter.

Medvirkning til organisering av maskinell nydyrking vil fortsatt være en viktig arbeidsoppgave for selskapet. Det foreligger anmodning fra Fylkeslandbrukskontoret i Finnmark om å medvirke ved etpar dyrkingsprosjekter.

Sluttbemerkninger

Den fremlagte årsmeldingen gir en oversikt over de forskjellige oppgaver selskapet har arbeidet med. Vi kan understreke at det har vært mer enn nok med arbeidsoppgaver også i 1981. Vi har således følelsen av at det blir et økende behov for den service som Det norske jord- og myrselskap kan yte. Vi har også inntrykk av at personellet i den offentlige veiledningstjenesten etter hvert blir mer og mer opptatt med administrative og forvaltningsmessige oppgaver. Dette fører naturlig til at etterspørselen etter veiledningsvirksomhet og undersøkelser m.v. fra vårt selskap øker.

Når det gjelder jordundersøkelser for planlegging av dyrking, har dette som nevnt vært hovedbeskjeftigelsen. På grunn av noe manglende bemanning i selskapet har vi måttet utsette en del

oppdrag vedrørende undersøkelse for jorddyrking.

Vi vil også gjerne understreke at det har vært et godt og fruktbringende arbeidsår for selskapet. Dette skyldes ikke minst det gode samarbeid som har vært mellom selskapet og landbruksmyndighetene, både departementet, fylkeslandbrukskontorene og landbrukskontorene i de enkelte kommuner. Selskapet har dessuten deltatt i en del forberedende forskningsarbeid og hatt et godt samarbeid med andre selskaper og institutter ved Norges Landbrukshøgskole. Dette gjelder også i forbindelse med en rekke fagspørsmål som selskapet har fått til behandling. Vi vil derfor takke for godt samarbeid gjennom året.

Hellerud i Skedsmo, 23. mars 1982